

Vikářská písemná práce

Předkonfirmační příručka

David Sedláček

Obsah:

Úvod.....	3
Konfirmace jako přiznání se k vlastnímu křtu.....	4
Souvislost konfirmace a svátosti večeře Páně.....	4
Pedagogické aspekty bohoslužebné tematiky.....	7
Poznámka k metodě předkládané předkonfirmační příručky.....	8
Kapitola o bohoslužbě.....	9
Bohoslužba na pozadí světa.....	9
Bůh přichází do tohoto světa.....	9
Bůh jako tvůrce bohoslužby.....	10
Shrnutí.....	10
K zapamatování:.....	10
Bohoslužba jako centrum křesťanského života.....	10
☺ Kořeny křesťanské bohoslužby – vyprávění pro ty, kteří chtějí vědět více, jinak možno přeskočit k dalšímu:.....	12
Jeruzalémský chrám – jen letmý pohled:.....	12
Synagogální bohoslužba, kratičký popis:.....	12
Stručné schéma synagogální bohoslužby s ukázkou – pro opravdu skutečné znalce:.....	13
K zapamatování:.....	15
Kapitola o modlitbě.....	16
Modlitba v bohoslužbě.....	16
Člověk není jen pasivní divák.....	16
📖 Malá odbočka do literatury:.....	16
Úkol pro zpestření:.....	17
Pokračování výkladu:.....	17
🌟 Akce:.....	17
Zkuste doplnit svými slovy některé radostné žalmy, vyberte si:.....	19
K zapamatování:.....	19
Modlitba patří k člověku – je darem od Boha; a nebo ještě jinak, modlitba je možnost člověka:	19
Bible vypráví takové příběhy:.....	19
Modlitba jako odpověď člověka ve víře:.....	20
K zapamatování:.....	20
Modlitby v bohoslužbě:.....	20
☺ Pro ty, kdo chtějí vědět víc: Úvodní modlitba.....	20
K zapamatování:.....	21
Forma modlitby v bohoslužbě.....	22
Hlasité amen.....	23

Kapitola o Písmu svatém a kázání.....	24
Malá rekapitulace.....	24
Písmo svaté jako Boží slovo.....	24
Bůh není lhostejný.....	25
Písmem svatým v bohoslužbě k nám Bůh promlouvá.....	25
Písmo jako svědectví napříč staletími.....	25
Kázání.....	26
Kapitola o večeři Páně.....	27
Najdi deset rozdílů ☺:.....	27
Otázky přímo na vás:.....	28
Kde se tu večeře Páně vlastně vzala?.....	30
K zapamatování:.....	30
Církev není odpuštěna.....	30
Čtěte:.....	30
K zapamatování:.....	31
Malá rekapitulace:.....	31
☺ Pro ty kdo chtějí vědět víc:.....	32
Něco málo k názvu:.....	32
Krátké vysvětlení jednotlivých názvů.....	32
Kapitola o církvi.....	33
Bohoslužba je viditelným znamením společenství bratří a sester.....	33
K zapamatování:.....	33
Boží milost překračuje všechny hranice, vnitřní i vnější překážky:.....	33
Ohlášky:.....	33
K zapamatování:.....	34
Přímlovná modlitba:.....	34
K zapamatování:.....	34
●* Malá ukázka:.....	34
Sbírka – nepostradatelná součást bohoslužeb:.....	35
K zapamatování:.....	35
Závěrečné doporučení zajímavé literatury.....	36
Závěr.....	37
Seznam použité literatury:.....	38

Úvod

Předpokládám, že čtenář (konfirmand/ka) se zajímá o víru, že hledá cestu k Bohu, že pro něj je na této cestě mnoho neznámého, nepochopitelného a tajemného a tato nepochopitelnost ho svým způsobem štví a provokuje. A zároveň chce do všech záhad křesťanské víry proniknout a tak trochu utěšit svou našťavanost a ukojit svůj hlad po poznání. Předpokládám čtenáře, který prostě lační po poznání.

Píšu pro čtenáře seznámeného se životem křesťanského sboru (církve), který se již na životě církve podílel, ale i pro toho, který nováčkem a ještě se nestihl pořádně rozkoukat a přijde mu záhadné skutečně všechno.

Předpokládám chuť tázat se, odkud se vzala církev a její bohoslužba, odkud se vzala víra, kde její počátek či zdroj.

A konečně předpokládám i kritické tázání čtenáře. Tedy kritický, přesto však nepředsudečný, pohled. Jednoduše mám před sebou obraz mladého člověka, který buď začal chodit na tzv. konfirmační přípravu nebo ji má už za sebou, který se třeba i účastnil hodiny náboženství pro děti či nedělní školy, který už někdy seděl v kostelních lavicích, který z toho všeho má trochu guláš, pociťuje trochu odstup a nebo dokonce zklamání. Vítám i takového čtenáře, který nic takového nezažil, který však byl pozván ke konfirmaci a k rozhovorům o víře a o Bohu, a který toto pozvání, třeba i navzdory obavám, přece jen přijal. Tato práce předpokládá vedle konfirmanda/ky jako čtenáře také toho, který vzal na sebe úkol zasvětit druhého do tajemství víry v Boha.

Opačně tento text nebude asi pro ty, kterým jsou rozhovory o víře, o Bohu, o církvi, bohoslužbě, zcela jedno, kteří hledají něco jiného, nebo kterým je to všechno k smíchu či je to rovnou dopředu otravuje, nebo pro ty, kteří jednoduše hledat nic nechtějí, či kteří už dávno všechno vědí a mají na všechno svůj pevný a neměnný názor. To ovšem neznamená, že jsou nenávratně vyloučení. Pozváni či zváni jsou všichni, kteří mají dobrou vůli naslouchat nebo naopak něco říkat, vyprávět či se jen tázat a kriticky bádát.

Na tomto místě také předesílám, že tato práce nechce suplovat katechismy. Tato práce chce být spíše předmlouvou nebo spíše doslovem k různým katechismům, které jsou během katechumenátu (konfirmační přípravě) čteny. Tato práce katechismy předpokládá.

Tato práce chce spíše pozvat čtenáře k rozhovoru o Bohu a člověku, o bohoslužbě a liturgii. Přičemž bohoslužba, slavení liturgie, bude interpretačním východiskem, zorným úhlem pohledu, výchozím bodem, domovem a místem, odkud a kde povedeme rozhovor o Bohu a člověku, o víře a církvi.

Konfirmace jako přiznání se k vlastnímu křtu

Ač se s konfirmací pojí mnoho představ, výrazů a očekávání, shodneme se na jediném, konfirmace je bohoslužbou, liturgickou slavností, především veřejným přiznáním se k svátosti křtu, které je ve většině případů udělována v ranném věku. Tím se nám odкрыla první a zároveň nejdůležitější souvislost. Konfirmace pevně souvisí se křtem. Nemusíme zdlouhavě vysvětlovat, že tato souvislost vznikla z praxe, kdy křest byl udělován už v církvi dětem. Ovšem je jasné, že malé děti (většinou šlo skutečně o nemluvňata) se ke svému křtu nemohly nikterak vyjádřit, nemohly s ním souhlasit a taktéž nemohly ani vědět, co se nimi děje. Vznikla tak komplikovaná situace, neboť ke křtu patří neoddelitelně vyznání víry křtěného, přiznání se k Ježíši Kristu. Otázku křtu dětí můžeme pominout (neboť k podrobnějšímu pojednání zde není pro ní místo) s tím, že Bůh může (a jistě i chce) do své milosti (do svého vlastnictví) zahrnovat i nemluvňata a malé děti, tak proč by jim mělo být bráněno ve křtu. Vyznání víry však patří ke křtu. Aby tedy církev neupadla do falešné praxe dvojího či vícenásobného křtu, přichází s konfirmací, s níž nabízí v dětství pokřtěnému možnost vědomě vyznat víru a přiznat se ke vlastnímu křtu a přijmout pro sebe sliby, které z křtu plynou. Tím je pevně daná souvislost se křtem, ovšem na druhou stranu nechce konfirmace svátost křtu suplovat.

Neodsouvá se tímto. křest na vedlejší kolej? Jakou roli má křest, jestliže i konfirmace je chápána jako udělení daru Ducha svatého? V souvislosti s večeří Páně, (konfirmace jako poslední podmínka účasti na večeří Páně) je třeba se skutečně ptát, zda je křest opravdovým začleněním do těla Kristova. A jestliže teprve konfirmace prostředkuje plnost členství v církvi (viz také níže v poznámce pod čarou Řád sborového života církve ČCE a prohlášení Synodní rady ČCE k otázce účasti dětí na večeří Páně), vzniká pak nejistota, zda křest je plným přijetím křtěného do církve. Nevyprazdňuje konfirmace prostě svátost křtu?

Souvislost konfirmace a svátosti večeře Páně

Konfirmace nesouvisí jen se křtem, ale také velmi úzce s bohoslužbou. A jestliže mluvím o bohoslužbě, pak mám na mysli bohoslužbu každonedělní, bohoslužbu, při níž si nedokáží odmyslet čtení a slyšení Božího slova a slavení eucharistie.

Nejdříve se chci zaměřit na souvislost konfirmace s večeří Páně a to nejprve z hlediska tradiční praxe, jak se v evangelické ustavila. Totiž že svátost večeře Páně je vysluhována právě po konfirmaci. Konfirmace se tak nechtěně, přesto de facto, stala podmínkou přístupu k večeří Páně. Ke kořenům této problematiky se musíme vrátit zpět do doby reformační.

Martinu Lutherovi velmi záleželo na dostatečném katechetickém vzdělání pokřtěného, které chápal jako nevyhnutelnou přípravu k hodnému přijímání svátosti večeře Páně. Samozřejmě nebyl zpochybněn křest nemluvňat s odkazem na *gratia Dei praeveniens*, která přece předchází jakémukoli lidskému jednání. Přestože tedy Luther a reformátoři ponechali křest dětí, vystala

nutnost katechetického uvedení do hlavních článků víry a do pravdy evangelia jako podmínka přijetí do společenství večeře Páně. S tím se také objevila potřeba veřejného aktu přijetí k večeři Páně. Základní roli k připuštění k večeři Páně hrála zkouška ze znalosti katechismu.

Během vývoje se stále víc a víc prosazovala představa, že v konfirmaci jde hlavně o vyučování a znalost základních článků víry, shrnutých látce katechismů. Ze zřetele se postupně vytrácelo vědomí, že jde či má jít především o slavnost, bohoslužbu. Forma zkoušení a přezkušování ze znalosti katechetické látky velmi těsně souvisela s ustáleným pojetím večeře Páně v evangelické církvi, kdy všeobecné přistupování ke svátosti je podmíněno správnou znalostí katechismu, což se týkalo všech (nejen konfirmandů). V církevních řádech se prosadilo opakované zkoušení znalostí z této látky.

To se týká jak luterské tak i reformované větve reformace. Také Kalvín kladl důraz na vyučování katechismu, které bylo zakončeno zkouškou a veřejným vyznáním konfirmanda. Právě reformovaná strana byla první, která zformovala základní prvky zkoušky předcházející připuštění k večeři Páně. Děti mají veřejně vyznat svou víru, dále složit sliby ke křesťanskému životu a mají být zahrnuty do přímluvných modliteb církve. Vzkládání rukou jako symbolické liturgické gesto není zmíněno, na rozdíl od Melanctona, který toto zpečetující gesto požaduje ve svých *Loci* v oddílu *De participationa mensa*. V reformovaném prostředí byla pro toto slavnostní vyznání víry a složení slibů doporučována jedna ze čtyř nedělí v roce, kdy se slavila večeře Páně.

Ve dvacátém století se však situace radikálně mění. Změnu přináší otázky spojené se slavením večeře Páně s dětmi. Na mnoha místech uvnitř evangelické církve, jak u nás tak i v zahraničí, se objevily požadavky účasti dětí na vysluhování večeře Páně. Někde se tato praxe stalo skutečností. S tím také souvisí tendence oddělit přístup a účast na večeři Páně od konfirmace. Na základě této skutečnosti vyplývají nové konsekvence vzhledem ke konfirmaci. Účast na večeři Páně je založen jedině a pouze svátostí křtu, přičemž právě na základě křtu se i děti stávají údy jednoho těla Kristova, církve. Večeře Páně zůstává tak napořád jedinečným darem Ježíše Krista, který jediný je Pánem a hostitelem zároveň, nikoli církev a církevní řády. Tím však není shozena ze stolu otázka přípravy, poučení a porozumění tomu, oč ve večeři Páně jde. Toto poučení či vyučení není však už vázáno na samotný akt konfirmace či konfirmační přípravy (katecheze). Znalosti, které mají být spojovány s účastí na večeři Páně, byly mnohdy redukovány na rozlišení svátosti od profánního jedení a na chápání významu Kristovy oběti “za mnohé”. Navzdory rozdílům uvnitř evangelických církví přesto probíhá diskuse o účasti dětí na večeři Páně, které ještě nedosáhly věku konfirmačního a nenabýly přiměřených znalostí základních článků víry. Z toho však v žádném případě nevyplývá, že by konfirmace ztrácela svůj smysl. Spíše se odkrývají její další roviny a to především důraz na přiznání se k vlastnímu křtu ve formě vyznání víry, vyslání na cestu následování Krista a zařazení konfirmandů do přímluvných modliteb církve a přijetí do společenství církve. Důsledek to má jen

v tom smyslu, že se pomalu ze zřetele vytrácí vědomí, že by účast na večeři Páně byla nějak podmiňována církevními pravidly. Konfirmace by naopak mohla v takové situaci vyzdvihovat aspekt vlastní odpovědnosti spojené s účastí na večeři Páně.

Na tomto místě však budeme muset ponechat tuto otázku ještě otevřenou, není zde ani prostor ani účel pro její důkladné zodpovězení. V každém případě se budou muset nově promyslet běžné řády církevního života, které upravují účast na svátosti večeře Páně a stejně tak i souvislost konfirmace s večeří Páně. Pro konfirmaci to nese ty důsledky, že to možná do budoucna změní jak její charakter, tak i účel a podobu. Bude se muset brát více zřetel jak na ekumenický rozměr svátosti křtu, ale i večeře Páně, tak i na koinonický rozměr uvnitř samotné církve, kdy se bohoslužeb a především večeře Páně daleko více než kdy jindy účastní větší množství lidí, prakticky celý sbor. A kdy se hlavně v městských sborech objevuje různorodost členů sboru – jsou tu pokřtění i nepokřtění, konfirmovaní i nekonfirmovaní, lidé z necírkevního prostředí, nebo z jiných církví a tradic. Samotná bohoslužba se stává prostorem, který se otvírá mimo hranice jednotlivé církve.

V této změněné situaci se pak nestačí při novém promýšlení podstaty a charakteru konfirmace omezit na historické řády a konfirmační formuláře. Konfirmační praxe církve se bude muset promyslet v daleko širším kontextu, jehož hranice budou muset být posunuty daleko za pouhou snahu rozumově prostředkovat obsah katechetické látky. Konfirmace a s ní nedílně spojená katechetická výuka bude muset být začleněna do celkového života sboru, předně do bohoslužebného a svátostného dění. Ani sebelépe promyšlená dějeprava, sebelépe promyšlené zprostředkování znalosti bible nevede ke svému účelu bez aktivní účasti dětí a konfirmandů na bohoslužebném a svátostném životě církve. Konfirmace by byla takovém případě redukována na intelektuální výkon vyučujícího a vyučovaných, aniž by se v úvahu brala role a význam vlastní zkušenosti setkání s Bohem, aniž by se brala v úvahu skutečnost, že Bůh i spasení v Kristu nekonečně přesahuje intelektuální možnosti člověka, aniž by se bral v úvahu rozměr tajemství evangelia, které by mělo být prožito v bohoslužebném a svátostném životě církve.

Pedagogické aspekty bohoslužebné tematiky

Je zcela bez diskuse, že sama bohoslužba provokuje k přemýšlení. Ovšem bohoslužba aktivně prožitá, tedy je třeba mít s bohoslužbou zkušenost. Na druhé straně se bohoslužba nemusí bát reflexe a také toho, že se stane tématem katechetického vyučování. Vyučováním lze zpřístupnit mnoho a srozumitelně předat, přesto je třeba pamatovat na to, aby v případě bohoslužby nebyla učební látka redukována na vysvětlování a obhajobu jednotlivých bohoslužebných pořádků a formulářů, aniž by byl brán zřetel na lidskou zkušenost a prožitek bohoslužby. Bohoslužba nenabízí kromě intelektuálního uchopení nic dalšího, ze kterém se zcela vytratilo symbolické a rituální jednání, rozměr koinonický, která byla redukována hlavně na kázání faráře zabírající bezmála

polovinu celkového času a na zdlouhavé zpívání písní. Je to dáno také tím, že evangelická bohoslužba z větší části ztratila druhý rozměr vedle kázaného slova a to rozměr svátostní, ve večeři Páně, která sama přesahuje rozumovou rovinu lidského chápání.

Katecheze či pedagogika náboženství chce chápat bohoslužbu jako proces. Bohoslužba s sebou samozřejmě nese určité obsahy, se kterými se můžeme potkávat nejen v podobě zpívané a mluvené řeči, ale také v podobě jednání. Pedagogika náboženství, katecheze, by se tedy při svém vyučování mohla zaměřit na otázku, jak bohoslužba uskutečňuje to, o čem mluví, jak se zvěstované evangelium stává událostí. A jak tradiční katechetická látka souvisí s bohoslužbou. Razím tezi, které chci zůstat věrný, že bohoslužba, aktivně prožívaná liturgie (už od útlého dětství) je “Sitz im Leben” katecheze.

Poznámka k metodě předkládané předkonfirmační příručky.

Při psaní jsem vycházel z textů, které jsem již přednášel na předkonfirmačním kurzu v Křižlicích. Kurz byl rozdělen do pěti přednášek. Ty se staly předlohou nynějších pěti kapitol předkládané příručky. Kapitoly pojednávají pět základních témat spojených s evangelickou bohoslužbou: bohoslužba obecně jako setkání mezi Bohem a člověkem, modlitba, Písmo svaté a kázání, svatá večeře Páně, koinonický (ekumenický) rozměr bohoslužby.

Příručku koncipuji ve dvou rovinách: Jedna část je formulována formou čítanky, nazvaná “**vyprávění**”, kde rozvíjím obsah příslušného tématu. Druhá část je zamýšlena jako interaktivní příloha, nazvaná “**akce**”.

Tuto příručku bych rád opět použil pro přednášky na předkonfirmačním kurzu. V tom případě bude muset být daleko více rozšířena interaktivní část, aby tvořila hlavní korpus přednášek.

Pokus o předkonfirmační příručku

Kapitola o bohoslužbě

Bohoslužba na pozadí světa

V prvé řadě si nedělejme iluze. I jako křesťané pořád žijeme zde na zemi, v tomto našem světě. Svět někdy může mít až děsivou tvář. Zatímco my se tady chystáme odpoutat od všedních starostí a noříme se do tajů, forem a významu bohoslužby, někde ve světě musejí lidé řešit úplně jiné problémy; třeba, kde najít pitnou vodu na každý den, jak zachránit jen holé životy. Přesto stojí za to se tímto tématem zabývat.

Jeden francouzský theolog *Paul de Clerc* napsal nedávno krásnou knihu o bohoslužbě *“Moudrost liturgie a jak jí porozumět”* a prý v době, kdy udělal poslední tečku za svou knihou a poslal ji do tiskárny, vypukly šílené boje v africkém Somálsku. Psal v té knize, jak je krásné, že se v bohoslužbě setkáváme s Bohem. Jak jsou krásné různé bohoslužebné zpěvy a modlitby. A jak je krásné se o tom všem bavit a psát knihy. Ale k rozhovoru o bohoslužbě patří také to, že jej vedeme na tomto světě, a že tento svět pořád není klidným a pokojným místem, tak jako bohoslužba samotná. Říká, že i toto patří k bohoslužbě.

Bůh přichází do tohoto světa

Proč to vlastně zmiňujeme? Právě na pozadí tohoto světa ještě více vynikne význam bohoslužby – jako setkání s Bohem.

Bohoslužba je místem, kde se my a Bůh setkáváme. Není to nikde v nebesích, ani nikde v podzemí, nikde v zászvětnu, na jiném, lepším světě, ale právě v tomto světě, uprostřed všedního dne.

Bohoslužba je svědectvím, že Bůh do tohoto světa přichází. Bůh přichází, aby se s námi setkal, a to právě v tomto světě.

Křesťané se bez bohoslužby nemohou prostě vůbec obejít. To je velký a první význam bohoslužby – setkání s Bohem, protože Bůh k nám přichází.

Bůh jako tvůrce bohoslužby

Je to náhoda, že právě bohoslužba je setkáním s Bohem? Znamená to, že Bůh i my lidé jsme k tomuto setkání přišli jakoby náhodou?

Už ten název bohoslužba nám naznačuje, že se tu děje něco, co vychází od Boha, co Bůh vytváří. Bohoslužba – to je Boží služba nám lidem. Právě to je velký význam bohoslužby

Bůh tvoří svět, chce s námi žít ve společenství, proto tvoří tuhle zemi, tenhle prostor, jako velké jeviště našeho společného příběhu.

Bůh nás zachraňuje, když se rozhodujeme jít svou vlastní cestou. Když se řítíme do propasti, o které ani nevíme. Povolává nás zpět k sobě, když jsme ho my sami opustili.

A když od něj opět utíkáme, jde nám znovu vstříc – nechce nás za žádnou cenu ztratit. Ztrácí dokonce pro nás i sám sebe, kdy se v Ježíši Kristu nechává ukřižovat – to je jeho cesta k nám.

Shrnutí

To vše bohoslužba znázorňuje. To můžeme v bohoslužbě vždy znovu a znovu prožívat. Je to podobné, jako když znovu a znovu otevíráme oblíbenou knihu a čteme ten již tisíckrát přečtený a známý příběh. Jeho krásy a poutavosti se prostě nemůžeme nabažit a znovu v něm objevujeme hlubiny a zákruty, které nám předtím zůstaly skryty.

K zapamatování:

Bohoslužba je setkáním s Bohem zde v tomto světě, v tomto prostoru a času.

Bůh je autor, tvůrce, zdroj, pramen bohoslužby.

Je to jeho služba nám lidem; je to jeho podaná ruka.

Bohoslužba jako centrum křesťanského života

Centrem v životě křesťanů byla, je a doufáme, že bude nadále bohoslužba. Není to náhoda. Není to vynález dnešních dnů, ani našich rodičů a prarodičů či naší evangelické církve, že se scházíme každou neděli k bohoslužbám.

Platilo to už v dobách prvních křesťanů. Ježíš s učedníky a zástupy lidí slavili bohoslužbu. Také Izraelité se scházeli v synagogách a před tím v Jeruzalémském chrámě a slavili bohoslužbu.

Bohoslužba provází křesťanství od počátku. Vlastně můžeme říci, že z bohoslužby pochází všechno, co s křesťanstvím souvisí. Ba i části bible vyrůstají přímo z bohoslužby.

Ukažme si to na příkladu dopisů apoštola Pavla, které zachycují, že:

křesťané společně slavili bohoslužbu

Pavel psal o problémech, které tehdy s bohoslužbou byly spojeny

po Palově smrti se jeho dopisy staly součástí bohoslužby

také my si je při bohoslužbě čteme.

Z bohoslužby pochází také mnoho písní – hymny.

Příklady ke čtení:

Hymnus z listu Filepským

Fi 2, 6-11 ⁶ Způsobem bytí byl roven Bohu, a přece na své rovnosti nelpěl, ⁷ nýbrž sám sebe zmařil, vzal na sebe způsob služebníka, stal se jedním z lidí. A v podobě člověka ⁸ se ponížil, v poslušnosti podstoupil i smrt, a to smrt na kříži. ⁹ Proto ho Bůh vyvýšil nade vše a dal mu jméno nad každé jméno, ¹⁰ aby se před jménem Ježíšovým sklonilo každé koleno - na nebi, na zemi i pod zemí - ¹¹ a k slávě Boha Otce každý jazyk aby vyznával: Ježíš Kristus jest Pán.

Mariin chvalo zpěv (Magnificat)

L 1, 46-55 ⁴⁶ Maria řekla: "Duše má velebí Pána ⁴⁷ a můj duch jásá v Bohu, mém spasiteli, ⁴⁸ že se sklonil ke své služebnici v jejím ponížení. Hle, od této chvíle budou mne blahoslavít všechna pokolení, ⁴⁹ že se mnou učinil veliké věci ten, který je mocný. Svaté jest jeho jméno ⁵⁰ a milosrdenství jeho od pokolení do pokolení k těm, kdo se ho bojí. ⁵¹ Prokázal sílu svým ramenem, rozptýlil ty, kdo v srdci smýšlejí pyšně; ⁵² vladaře svrhl s trůnu a ponížené povýšil, ⁵³ hladové nasýtil dobrými věcmi a bohaté poslal pryč s prázdnou. ⁵⁴ Ujal se svého služebníka Izraele, pamětliv svého milosrdenství, ⁵⁵ jež slíbil našim otcům, Abrahamovi a jeho potomkům na věky."

**Zachariášův
(Benedictus)**

L 1, 68-79 ⁶⁸ "Pochválen buď Hospodin, Bůh Izraele, protože navštívil a vykoupil svůj lid ⁶⁹ a vzbudil nám mocného spasitele z rodu Davida, svého služebníka, ⁷⁰ jak mluvil ústy svatých proroků od pradávna; ⁷¹ zachránil nás od našich nepřátel a z rukou těch, kteří nás nenávidí, ⁷² slitoval se nad našimi otcí a rozpomenul se na svou svatou smlouvu, ⁷³ na přísahu, kterou učinil našemu otcí Abrahamovi, že nám dá, ⁷⁴ abychom vysvobozeni z rukou nepřátel a prosti strachu ⁷⁵ jej zbožně a spravedlivě ctili po všechny dny svého života. ⁷⁶ A ty, synu, budeš nazván prorokem Nejvyššího, neboť půjdeš před Pánem, abys mu připravil cestu ⁷⁷ a dal jeho lidu poznat spásu v odpuštění hříchů, ⁷⁸ pro slitování a milosrdenství našeho Boha, jímž nás navštíví Vycházející z výsosti, ⁷⁹ aby se zjevil těm, kdo jsou ve tmě a stínu smrti, a uvedl naše kroky na cestu pokoje."

chvalo zpěv

☺ Kořeny křesťanské bohoslužby – vyprávění pro ty, kteří chtějí vědět více, jinak možno přeskočit k dalšímu:

Jeruzalémský chrám – jen letmý pohled:

K nejstarším kořenům křesťanské bohoslužby bezpochyby patří chrámová bohoslužba Izraele v Jeruzalémě a synagogální bohoslužba. Chrámová bohoslužba na rozdíl od synagogální bohoslužby souvisí s křesťanskou jen velmi nepřímo. V naší souvislosti můžeme zmínit, že především velké množství žalmů, jak je známe z bible, velmi úzce souviselo s chrámovou bohoslužbou.

Zpěv žalmů patřil nedílně k chrámu a dokonce sbor zpěváků tvořil vedle kněží z levitského rodu pevnou skupinu. Ke zpěvu žalmů byli tito zpěváci vyškoleni. S chrámovou bohoslužbou souvisí prožívání náboženských svátků. To známe také i v křesťanské souvislosti pod pojmem “církevní rok”. Ten má svůj původ právě ve chrámové bohoslužbě Izraele.

Během roku se v chrámě slavily velké svátky, na které Židé putovali z celé Palestiny a okolních zemí. Jmenujme tři hlavní svátky: **velikonoce**, kdy se připomínalo Hospodinovo vysvobození z Egyptského otroctví (kniha Exodus), **letnice**, kdy šlo vlastně původně o slavnost díky za úrodu a pozdní židovstvo tento svátek vnímalo jak připomínka daru zákona a **slavnost stánků**, byla to slavnost vinobraní, kdy si Izrael připomínal bydlení ve stanech během putování pouští.

Vrcholnou slavností celého roku, byla slavnost **velkého dne smíření**, kdy se přinášely oběti za hříchy celého izraelského lidu a kdy byla znovuposvěcována nejsvětější svatyně v chrámu, kde byla uložena archa úmluvy. Centrem chrámové bohoslužby bylo přinášení obětí.

Synagogální bohoslužba, kratičký popis:

Během babylónského exilu a hlavně po něm se vyvinula synagogální bohoslužba. Označení “synagoga” pochází z řečtiny, kdy “**sunagwgh**,” znamená doslova “shromáždění”. Synagogální bohoslužba nebyla jen náhražkou za chrámovou bohoslužbu během babylónského exilu, kdy Jeruzalémský chrám byl v troskách. Synagogální bohoslužby trvaly dále i po znovupostavení a znovuposvěcení chrámu v době Ezdrášově a Nehemiášově. Netvořila konkurenci k bohoslužbě chrámové. Obě bohoslužby se navzájem doplňovaly a v životě Izraele měly svoje pevné a důležité místo.

Právě ze synagogální bohoslužby se vyvinula bohoslužba křesťanská. Na rozdíl od bohoslužby chrámové se bohoslužba synagogální nevázala na určité svaté, posvěcené místo, jako byla hora *Sión* v Jeruzalémě, kde stál chrám. Synagogální bohoslužba se mohla konat kdekoliv,

většinou v budově k tomu vyhrazené ve městě či na vesnici. V nejhrošším případě se mohla konat i na volném prostranství. Konala se jednou týdně v sobotě. Židé se scházeli k modlitbě, čtení a výkladu zákona (Tora = Pět knih Mojžišových) a také ke čtení jiných knih Starého zákona, předně proroků. Bohoslužby byly prokládány zpěvem žalmů. Synagogální bohoslužba nebyla také vázána na přítomnost speciálních kněží. Předčítat a vykládat Toru mohla každý muž (Izraelec).

Stručné schéma synagogální bohoslužby s ukázkou – pro opravdu skutečné znalce:

Bohoslužba se začínala vyznáním víry, tzv. “Šema”. Toto vyznání bylo rámováno slovy požehnání-chvalozpěv (*B'erakot*), v němž se děkovalo za dílo stvoření, za dílo spásy vysvobození z Egypta a za příchod konečné spásy na konci věků.

Následuje modlitba osmnácti požehnání nazývaná (*tefila*), ze které vychází *modlitba Páně*:

ukázka tefily:

1. Požehnaný jsi, Hospodine, Bože náš a Bože našich otců, Bože Abrahamův, Bože Izákův a Bože Jákobův, Bože veliký, mocný a obávaný, Bože nejvyšší, jenž zahrnuje dobrotivou milost a je pánem všech věcí; jenž pamatuje zbožné skutky otců a v lásce přivádí vysvoboditele synům jejich synů pro své jméno. Králi, jenž je Pomocníkem, Spasitelem a Záštitou. Požehnaný jsi, Hospodine, Záštitu Abrahamova.
2. Ty jsi mocný navěky, Hospodine, jenž oživuješ mrtvé a je hojný v udílení své spásy (v létě se říká: “jenž dává padat rose”, v zimě pak: “jenž dává vanout větru a padat dešti”). On žíví živé milostí, oživuje mrtvé v nesmírném milosrdenství, podpírá padající, uzdravuje nemocné, rozvazuje spoutané a zachovává svou věrnost těm, kdo spí v prachu.
Kdo je jako ty, Pane mocných skutků, kdo je ti podoben, Králi, jenž usmrcuje a oživuje a dává vyrůst spásy? Věrný jsi v tom, že oživuješ mrtvé. Požehnaný jsi, Hospodine, jenž oživuje mrtvé.
3. Z pokolení na pokolení budeme hlásat kralování Boha, protože pouze on je nejvyšší a svatý. Tvá chvála, Bože náš, se nikdy a navěky nebude v našich ústech umenšovat, protože ty jsi Bůh, Král veliký a svatý. Požehnaný jsi, Hospodine, Bože svatý.
4. Ty udílíš člověku milost vědění a učíš lidstvo rozumu. Uděl nám od sebe milost vědění, rozumu a úsudku.
Požehnaný jsi, Hospodine, jenž udílí milost vědění.
5. Přived' nás, Otče náš, zpět ke svému Zákonu a přiblíž nás, Králi náš, ke své službě a navrat' nás úplným pokáním ke své přítomnosti.
Požehnaný jsi, Hospodine, jenž má potěšení v pokání.
6. Odpusť' nám, Otče náš, neboť' jsme zhřešili, promiň nám, Králi náš, neboť' jsme poklesli; neboť' ty promiňš a odpouštíš.
Požehnaný jsi, Hospodine, jenž je milostivý a hojně odpouští.
7. Pohled' na naše trápení a obhajuj naši při, vysvobod' nás záhy pro své jméno, neboť' ty jsi mocný vysvoboditel.
Požehnaný jsi, Hospodine, jenž vysvobozuje Izrael.
8. Uzdrav nás, Hospodine, a budeme uzdraveni, spas nás a budeme spaseni, neboť' ty jsi naší chloubou. Zjednej úplně uzdravení všem našim ranám, neboť' ty, mocný Králi, jsi věrný a milosrdný uzdravovatel.
Požehnaný jsi, Hospodine, jenž uzdravuješ nemocné svého lidu Izraele.
9. Požehnej nám, Hospodine, Bože náš, úrodu tohoto roku a všechny druhy jeho sklizně k našemu dobru. Dej (rosu a déšť' k) požehnání nad povrchem země a nasyť' nás svou dobrotou. Uděl požehnání, hojnost a úspěch veškerému dílu našich rukou a požehnej naši roční úrodu jako ostatní dobré roční úrody.
Požehnaný jsi, Hospodine, jenž žehná roční úrody.
10. Zaduž na velikou polnici k našemu vysvobození, povznes korouhev, ke shromáždění našich rozptýlených (bratří) a shromáždí nás dohromady ze čtyř stran země.
Požehnaný jsi, Hospodine, jenž shromážd'uješ rozptýlené svého lidu Izraele.
11. Přived' zpět naše soudce, jako (byli) na počátku, a naše rádce, jako (byli) zprvu. Odvrat' od nás hoře a nářek a kraluj nad námi ty, Hospodine, ty sám, v milosti a milosrdenství, s láskou a spravedlností, a ospravedlň nás při soudu.

Požehnaný jsi, Hospodine, Králi, jenž miluješ spravedlnost a právo.

12. A pomlouvači (a kacíři) ať nemají naději a veškerá bezbožnost ať okamžitě zhyne; a všichni tví nepřátelé ať jsou brzo podetnutí a vládu opovázlivosti rychle vyvrát' a znič, rozdrť a pokoř brzy, za našich dnů.

Požehnaný jsi, Hospodine, jenž drtí nepřátele a pokořuje opovázlivé.

13. Nad spravedlivými a zbožnými, nad staršími tvého lidu, domu Izraele, a nad zbytkem jejich učenců, nad proselyty a nad námi ať se probudí tvé milosrdenství, Hospodine, Bože náš. A dej dobrou odměnu všem, kdo v pravdě spoléhají na tvé jméno, a učiň, abychom sdíleli svůj úděl spolu s nimi na věky, abychom nebyli zahanbeni, neboť na tebe jsme spolehli.

Požehnaný jsi, Hospodine, jenž je oporou a jistotou spravedlivým.

14. A do Jeruzaléma, svého města, se v milosrdenství navrať a přebývej v něm, jak jsi pravil; a obnov ho záhy, za našich dnů, jako věčný příbytek a trůn Davidův v něm brzy vztyč.

Požehnaný jsi, Hospodine, jenž obnovuješ Jeruzalém.

15. Ratolesti Davida, svého služebníka, dej brzy vyrůst a vyvyš jeho moc svou spásou, neboť v tvou spásu doufáme každý den.

Požehnaný jsi, Hospodine, jenž dáváš vyrůst moci spásy.

16. Slyš náš hlas, Hospodine, Bože náš, ustrň se a smiluj se nad námi. Přijmi s milosrdenstvím a přízní naši modlitbu a naši prosbu, neboť ty jsi Bůh, který slyší modlitby a prosby. A nedej, abychom se od tebe, Králi náš, vraceli s prázdnou, neboť ty jsi Bůh, který v milosrdenství slyší modlitbu svého lidu Izraele.

Požehnaný jsi, Hospodine, jenž slyší modlitbu.

17. Nalezni zalíbení, Hospodine, Bože náš, ve svém lidu Izraeli a v jeho modlitbě; obnov svou službu ve vnitřní svatyni svého domu a přijmi v lásce a se zalíbením zápalné oběti Izraele i jeho modlitbu. Buď ti vždy k zalíbení služba tvého lidu Izraele a ať naše oči spatří tvůj návrat na Sión a do Jeruzaléma v milosrdenství jako dříve.

Požehnaný jsi, Hospodine, jenž obnovuje svou přítomnost na Siónu.

18. Vzdáváme ti díky, neboť ty jsi Hospodin, Bůh náš a Bůh našich otců navěky a navždy; ty jsi Skála našich životů, Záštitá naší spásy z pokolení na pokolení. Budeme ti vzdávat díky a hlásat tvou chválu za naše životy vložené do tvých rukou, za naše duše tobě svěřené a za tvé zázraky, které jsou každodenně s námi, a za tvé divy a za tvé skutky dobrodiní, které jsou prováděny v každý čas, večer, ráno i v poledne. Ty, jenž jsi dobrý, neboť tvé milosrdenství nikdy neustalo, ty, jenž jsi milosrdný, neboť tvá milost nikdy neskončila, v tebe jsme od věků doufali; neponechal jsi nás v beznaději, Hospodine, Bože náš, neopustil jsi nás a neodvrátil od nás svou tvář.

Požehnaný jsi, Hospodine, nejvyšší Dobro je tvé jméno a sluší se vzdávat ti díky.

19. Uděl pokoj, dobro a požehnání, přízeň, milost a milosrdenství nám a celému Izraeli, svému lidu. Požehnej nás, Otče náš, všechny dohromady světlem své tváře, neboť světlem své tváře jsi nám dal, Hospodine, Bože náš, zákon života a lásku k milosti, spravedlnost, požehnání a milosrdenství, život a pokoj. A ať je dobré v tvých očích žehnat svému lidu Izraeli svým pokojem v každém čase a v každou hodinu.

Požehnaný jsi, Hospodine, jenž žehná svému lidu Izraeli pokojem.

Třetí nedílnou a nepostradatelnou složkou synagogální bohoslužby je čtení a výklad zákona (Tóra = Pět knih Mojžíšových) a nebo proroků. Písmo je předčítáno nahlas předčítatelem, přičemž, jak už bylo řečeno výše, předčítat může každý muž (Izraelec). I Ježíš četl a učil v synagoze. Chodil po městech a vesnicích v Galileji a spolu s učedníky se účastnil bohoslužeb. Třeba v Kafarnaum (Mk 1, 21-22).

K zapamatování:

Ze synagogální bohoslužby vyrostla bohoslužba křesťanská. Převzala čtení Písma a výklad (kázání), modlitby (např. modlitba Páně), a požehnání.

Kapitola o modlitbě

Modlitba v bohoslužbě

Modlitba je důležitou součástí bohoslužby. Jestliže Bůh shromažďuje lidi k bohoslužbě, pak tím zároveň ukazuje, že chce mít s člověkem společenství. Bůh vychází člověku vstříc, hledá, nachází ho a oslovuje.

Člověk není jen pasivní divák

Velmi bychom se mýlili, kdybychom se domnívali, že veškerá aktivita je na straně Boha a nám lidem je přisouzena jen podřadná role pasivních, nečinných a nic nemohoucích diváků. Jako když někdo sedí v křesle a zírá na televizi.

Člověk má dar tvořit společenství, přátelství, rodinu. Patří to k lidství: člověk komunikuje (nebo chcete-li žije) s jiným člověkem, a teprve tak se stává člověkem. Někdy to dá velkou práci. Každý musí o takové společenství, přátelství, pečovat, aby neuvadlo.

Malá odbočka do literatury:

Vzpomínám si na dva příběhy, které jsem četl. Ač nejsou vzaty z bible, přesto krásně ukazují, do jakého hlubokého zoufalství člověk upadne, když se ocitne zcela osamocen. A jak taková samota vede ke ztrátě lidskosti.

První je příběh slavného *Robinsona Crusoe*, který musel sám žít dlouho na opuštěném ostrově. A ho nejvíce tížila samota, opuštěnost, nemožnost si s někým pohovořit, neslyšet hlas, řeč druhého člověka, nevidět druhou tvář.

Druhý příběh z románu *Alexandra Dumase "Hrabě Monte Christo"*: v kobce pevnosti If uvězněný námořník *Edmond Dantes* se rozhodl raději k sebevraždě, protože dlouhá léta trpěl absolutní samotou a ta ho dovedla na pokraj šílenství. Oba příběhy spojuje stejný motiv – opuštěnost, samota, která vede ke ztrátě lidskosti. Člověk pomalu přestává být člověkem. Oba dva nešťastníci v našich příbězích jsou zachráněni, protože najdou společníky, najdou spolučlověka, spolublžního. Robinson se setká se svým Pátkem, Edmond Dantes najde svého Abbého Fariu. Vzniká společenství, hrdinové unikají šílenství samoty a ztrátě svého lidství.

Ale i **bible** zná nebezpečí samoty a ukazuje, že Bůh nestvořil člověka k samotě, ale ke spolulidství, k partnerství, k společenství. Bůh říká: "*Není dobré, aby člověk byl sám. Učiním mu pomoc jemu rovnou...*"

Úkol pro zpestření:

Zkuste najít v bibli *místa, příběhy, podobenství*, kde se právě mluví o tom, že člověk je stvořen k společenství, a k jakému společenství.

Pokračování výkladu:

Ještě o jedné věci nás příběhy zpravují. Jak Robinson, tak Edmond Dantes se vrhají do modlitby. Nemají na blízku jedinou lidskou bytost, upínají cele svou mysl k Bohu. Bůh se jim stává jediným útočištěm.

Ovšem stává se (a v případě našich hrdinů se to také stalo), že Bůh hned neodpovídá nebo neodpovídá tak, jak by modlitebník čekal. Oba hrdinové volají v zoufalství do nebes, avšak ta zůstávají zdánlivě hluchá a němá. **Někdy se zdá, že modlitba nemá vůbec smysl. Nebo, že není na druhé straně nikdo, kdo by odpověděl.**

Oba hrdinové museli projít procesem poznání, aby poznali, že Boží odpověď přichází, ale trochu jinak a v jiné podobě než jak si mysleli. Podobné příběhy najdeme i v bibli: především v některých žalmech člověk nařká a téměř Bohu vyčítá, že ho nechal na holičkách. Že se kdejakému padouchovi daří dobře, kdežto spravedlivému je hůř a hůř.

🌟* Akce:

I vy se můžete modlit žalmy.

Najdeme nich ozvěny různých situací, kdy se zdá jakoby se Bůh odmlčel.

Pokud byste se ocitli v takové situaci, co od Boha očekáváte a jak byste k němu volali.

Zkuste třeba svými slovy dopsat žalm 13, který začíná:

Žalm 13 Pro předního zpěváka, žalm Davidův. ² Dlouho ještě, Hospodine, na mě ani nevzpomeneš? Dlouho ještě chceš mi svou tvář skrývat? ...

...

...

...

Zkuste váš žalm porovnat s žalmem v bibli.

Jak skončil žalm váš a jak ten v bibli?

Možná by stálo za zamyšlení, zda by váš žalm mohl být použit v bohoslužbě někde v kostele.

Myslíte, že i ostatní lidé prožívají podobnou situaci, kdy Bůh neodpovídá?

Bible zná také i modlitby vděčnosti a radosti. Nebylo by dobré zůstat jen u žalmů zoufalství, jak jsme si ukázali před chvílí. Člověk neprožívá jen chvíle beznaděje

Zkuste doplnit svými slovy některé radostné žalmy, vyberte si:

<p>Žalm 27</p> <p><i>Davidův. Hospodin je světlo mé a moje spása, koho bych se bál? Hospodin je zástita mého života, z koho bych měl strach? ...</i></p> <p>2 ... 3 ... 4 ... 5 ... ...</p>	<p>Žalm 33</p> <p><i>Zaplesejte, spravedliví, Hospodinu, přímým lidem sluší se ho chválit. ² Hospodinu vzdejte chválu při citaře, zpívejte mu žalmy s harfou o deseti strunách. ³ Zpívejte mu novou píseň, hrejte dobře za hlaholu polnic. ⁴ Neboť slovo Hospodinovo je přímé, v každém svém díle je věrný...</i></p> <p>5..... 6..... 7.... .... ..</p>
--	---

K zapamatování:

Žalmisté nás učí, že i v těch největších chvílích beznaděje je v modlitbě na koho se obrátit o pomoc, totiž k Bohu.

Modlitba patří k člověku – je darem od Boha; a nebo ještě jinak, modlitba je možnost člověka:

Modlitba je čistě lidská věc, patří na stranu člověka. Bůh se k nám lidem nemodlí. To je právě velmi důležité. Bůh se k nám lidem obrací jinak; totiž zjevením. Modlit se k Bohu lze až teprve tehdy, kdy se sám Bůh ukáže člověku, kdy Bůh zastoupí člověku cestu, kdy Bůh takříkajíc člověku zkříží plány.

Bible vypráví takové příběhy:

Mojžíše a hořící keř (Ex 3, 3)

Ježíš, který kříží plány celníku Matoušovi (Mt 9, 9)

vzkříšený Ježíš se přidává ke dvěma učedníkům na cestě do Emauz (L 24, 13-32)

nebo vstupuje do zavřeného pokoje učedníků (J 20, 19)

Pavel se setkává s Kristem před branami Damašku (Sk 9, 1-6)

Modlitba jako odpověď člověka ve víře:

Modlitba patří tedy k člověku. A měli bychom ji chápat jako **odpověď** na Boží zavelání a povolání. Odpověď, kterou Bohu dáváme, je důvěra-víra.

K zapamatování:

Z toho, co jsme si teď pověděli vychází: modlitba patří k člověku. Modlitba je možnost člověka, jak se obrátit k Bohu, jak k němu promluvit, modlitba je možnost komunikace s Bohem. Modlitba je aktivita na straně člověka. Tedy, člověk nemusí vůči Bohu jen trpně přihlížet a čekat, co se bude dít. Modlitba je velmi blízký a důvěrný vztah k Bohu. Modlitba proto nemůže v bohoslužbě chybět, když jde o komunikaci s Bohem; Bůh volá, my odpovídáme; my voláme, Bůh odpovídá ⇒ to je základní schéma.

Modlitby v bohoslužbě:

V bohoslužbě máme hned několik modliteb: modlitba jako vyznání vin, modlitba vstupní, modlitba Páně, přímolvná modlitba, modlitba před večeří Páně, které se nazývá také modlitba eucharistická.

☺ Pro ty, kdo chtějí vědět víc: Úvodní modlitba

a) modlitba jako vyznání vin:

Na začátek bohoslužby shromáždění vyznává své viny a hříchy a prosí Boha o smíření a smilování. Modlitba může začínat například slovy:

“Smiluj se nad námi, Bože, pro své milosrdenství ...”

Smysl této modlitby je jasný. Bohoslužba je setkáním Boha a člověka. Má to být setkáním radostným, které by nemělo být zakaleno žádnou roztržkou, vinou a hříchem. A to se týká jak vztahů mezi lidmi navzájem tak i vztahu člověka a Boha. Modlitba, v níž vyznáváme své viny a hříchy je Bohu adresována s vědomím, že Bůh odpouští, že chce odpouštět vinu, a že svým odpuštěním nás se sebou smiřuje. Tato modlitba není šťouráním se ve vlastní minulosti nebo rádobý smažením se ve vlastní šťávě, ale především důvěrným spoléháním na Boží milosrdenství.

b) modlitba jako chvalozpěv:

Modlitba je chvalozpěvem, oslavou Boha, poděkováním za vše, co Bůh pro člověka udělal. Neměla by být modlitbou smutnou, ale radostnou, neboť se v ní pamatuje, jak Bůh světa a člověka miluje a zůstává mu věrný.

V této modlitbě by mělo zaznít i téma příslušné neděle, např.: jsou-li zrovna vánoce, pak by v této modlitbě měla zaznít radost, že Bůh poslal na svět svého Syna, že se narodil Ježíš Kristus jako spasitel. Nebo pokud jsou velikonoce, pak by mělo zaznít téma ukřižování a vzkříšení Ježíše Krista, radost a vděčnost za záchranu a smíření s Bohem. A podobně se to týká všech křesťanských svátků. Stejně tak se v této modlitbě zmiňují témata, když jde o bohoslužbu svatební či pohřební, nebo když během bohoslužby bude udílena svátost křtu.

K zapamatování:

Na počátku bohoslužby se modlíme:
prosíme o odpuštění
chválíme Boha
prosíme o jeho příchod

Ukázky modliteb, které otevírají tématicky bohoslužbu:

modlitba na	modlitba na	modlitba na	modlitba na
velký Pátek: Bože, ty ses smiloval nad lidstvem, které propadlo hříchu a smrti, a dals nám svého Syna Ježíše Krista, aby svou smrtí hřích a smrt přemohl; dej, ať také v nás je hřích přemožen, abychom se podobali svému Vykupiteli. Neboť on s tebou žije a kraluje na věky věků. Amen. (z římského misálu)	Velikonoční neděle: Veselme se a jásejme, neboť pravice Páně dokázala síly: Chvála, čest a dík tobě, Bohu našemu. Oslavil jsi knížete života. Vzkřísil jsi jej z mrtvých. Ve svém nekonečném milosrdenství jsi nás zrodil k živé naději. Smrt je pohlčena ve vítězství. Kde je tvé vítězství, smrti? Smrti, kde je tvůj osten? Bohu díky, který nám dal vítězství skrze našeho Pána Ježíše Krista. Smrt nemá poslední slovo. Smrt je přemožena. Probudil jsi Pána Ježíše Krista, probuď také nás. Dej nám jistotu nového světa, v němž už nebude smrt. Nebude v něm utrpení ani křik ani bolest. Aj, všecko činíš nové. I nás obnov svým Duchem. díky tobě, Bože života a spásy. Amen (z Agendy I ČCE)	na Boží hod vánoční: Bože, tys obdivuhodně stvořil člověka, a s ještě větší láskou jsi ho obnovil; vždyť tvůj syn se stal jedním z nás a má účast na našem lidském životě; dej, ať my máme účast na jeho božství. Neboť on s tebou v jednotě Ducha svatého žije a kraluje na věky věků. Amen. (z římského misálu)	konfirmační bohoslužby: Věrný Bože, náš milý Otče, děkujeme ti žes nám dopřál dočkat se této chvíle. Děkujeme ti, že smíme vést své syny a dcery k tvému Synu Ježíši Kristu. Dej nám poznat, že jsi mezi námi. Spoj nás, staré i mladé, v radostné víře v Ježíše Krista. Požehnej svým svatým Duchem naše shromáždění, Tobě buď sláva na věky. Amen. (z Agendy I ČCE)

Forma modlitby v bohoslužbě

© *Kdo se modlí při bohoslužbě?*

Důležité je, že se ve shromáždění při bohoslužbě nemodlíme soukromě, každý sám pro sebe, a za sebe, ale že stojíme před Bohem jako jedno společenství, jako jeden lid bez rozdílu. Modlitbu

vždy někdo přednáší, předčítá; veřejně a nahlas, aby to všichni slyšeli a všichni tomu rozuměli. Bývá to zpravidla farář nebo faráčka, ale není to zákon, ani předpis, může to být kdokoli ze shromáždění, ať už je starý nebo mladý, muž či žena, dospělý či dítě.

☺ *Modlitby převzaté:*

Většinou však jde o modlitby, které už někdo dávno napsal a modlil se je. Může jít o velmi starobylé texty. Už výše jsme si takové modlitby ukázali. Jsou to žalmy, úryvky z Písma nebo texty velkých svědků víry.

Modlitba může být báseň, nebo také i píseň. Modlitbu můžeme formulovat i jako dopis Bohu, zprávu, psaní. Zkrátka je mnoho způsobů jak Bohu modlitbu přednést, nemusíme se jí bát, jako něčeho posvátného a nedotknutelného. Vždyť jak jsme si řekli, modlitba je dar, který jsme dostali, modlitba je naší odpovědí Bohu, který k nám promlouvá, v modlitbě vedeme s Bohem rozhovor.

☺ *modlitby “z hlavy”*

Při bohoslužbě se také můžeme modlit takříkajíc “z hlavy”. Ovšem zde je třeba dávat velký pozor, aby tato modlitba byla všem účastníkům bohoslužby srozumitelná (měla by být přednášena nahlas a jasnou řečí a měla by být přijatelná pro celé shromáždění, každopádně nesmí být zbytečně dlouhá a zamotaná). Modlitba “z hlavy” také vyžaduje pečlivou přípravu a pokoru před Bohem, aby skutečně byla dílem Ducha svatého a nikoli “ducha lidského” ☹. Hrozí zde totiž mnohdy nebezpečí, že modlitebník při bohoslužbě podivně drmolí nesrozumitelná slova, zahleděn do sebe, čím se z toho stává skutečně trapná exhibice osobní zbožnosti, jistě opravdové, ale pro danou chvíli neužitečné a v důsledku neuctivé vůči ostatním bratřím a sestrám.

Hlasité amen

Na veřejně pronesenou modlitbu shromáždění odpovídá nahlas “amen”, jako projev souhlasu s tím, co bylo řečeno, jako utvrzení toho, že se všichni k přednesenému přiznávají.

Kapitola o Písmu svatém a kázání

Zkuste se na chvíli u tohoto obrazu zastavit.

Pozorně si ho prohlédněte a přemýšlejte, co se na něm odehrává.

Jaké postavy tam vystupují? .....

Jakou činností se zabývají?.....

Kde se vlastně nacházejí?.....

Čím jsou zaujati?.....

Už jste podobnou situaci někde viděli nebo se jí dokonce účastnili? .....

Dokázali by jste se vžít do některých postav? .....

Malá rekapitulace

Mluvili o modlitbě v bohoslužbě jako o naší odpovědi Bohu. Mluvili jsme o naší možnosti k Bohu promlouvat, odpovídat na jeho sklonění se k nám. Modlitba tedy chápeme jako odpověď na jeho povolání. Řekli jsme si, že předpokladem modlitby je Bohu pozorně naslouchat. Ovšem, správná otázka: kde a kdy máme Bohu naslouchat? Kdy to bylo, že jsme Boha zaslechli, kdy nás oslovil svým povoláním, kdy nám zkrížil cestu?

Zatím jsme se jen lehce dotkli toho, bez čeho by ani bohoslužba samotná, ani modlitba, a vlastně ani celé křesťanství nebylo vůbec srozumitelné; totiž Písmo svaté.

Písmo svaté jako Boží slovo

Písmu svatému, bibli, musíme předně rozumět jako **Božím slovu** samotnému. Co to ovšem znamená?

Křesťané věří, že Bůh k nim promlouvá, a nejen k nim, ale vůbec k celému lidstvu. Promlouvá, sděluje svou vůli, svá přání; sděluje také svůj hněv nebo oslovuje člověka. Oslovuje skupinu lidí, oslovuje celé národy.

Bůh není lhostejný

To znamená, že Bůh se velmi živě zajímá o to, co děláme, jak to děláme a kam směřujeme. Bůh není němý, netečný, zaujatý jen sám sebou, jakoby se ani nechtěl zajímat, co se tady s námi a mezi námi lidmi děje.

Bůh také do dění v tomto světě vstupuje. Bůh nečeká, až my herci divadla zvané svět, vtáhneme Boha do hry. Spíše si představme, že Bůh na sebe bere roli herce a zároveň úlohu režiséra, scénáristy a dramatika.

Můžeme to říci také jinak: Bůh chce s námi tvořit společný příběh. *Představte si, že sedíte s Bohem u jednoho stolu, všichni máte před sebou papír, držíte tužku a Bůh vám říká: “Milý člověče, napišme spolu hru, drama, a pak si také spolu zahrajeme.” A vy odpovíte: “Jak je libo milý Bože, to bude pro nás velká čest, spolu s tebou pracovat a tvořit. Jen s chutí do toho”.*

Písmem svatým v bohoslužbě k nám Bůh promlouvá

Bohoslužba je dialog mezi Bohem a jeho lidem. Bůh promlouvá a my přijímáme a nasloucháme. Také přinášíme Bohu své odpovědi (modlitba a vyznání víry). Bůh k nám promlouvá skrze Písmo. Písmo se tak pro nás stává svědectvím o Bohu. Když v bohoslužbě nasloucháme četbě Písma svatého věříme, že Duch svatý působí tak, že poznáváme jeho vůli a přání.

Jsou to slova starozákonních proroků, žalmistů a kněží, slova a svědectví evangelistů a apoštolů, která v liturgii vyjadřují Boží přítomnost.

Písmo jako svědectví napříč staletími

Písmo čteme při bohoslužbách také jako živé svědectví lidu víry. To nás s nimi spojuje navzdory staletím. Smíme vstoupit do rozhovoru s dávnými proroky a učedníky, s apoštolý Pavlem a Petrem a jinými, s evangelisty Matoušem, Markem, Lukášem a Janem a s dalšími svědky. Tak jsme jednou církví.

Kázání

Písmo svaté se v bohoslužbě nejen čte, ale také se na něj káže. Jde o výklad Písma, o pochopení, co se v něm píše. Mohli bychom se ptát: Copak nestačí si Písmo jen přečíst? Ovšem každý, kdo si už Písmo otevřel a začel se do něj, nám řekne, jak je mnohdy těžké mu vůbec porozumět.

Je omyl domnívat se, že Písmo svaté bylo napsané jen a jen pro mne, a že je mi zcela srozumitelné, jak jej já sám čtu a jak mu rozumím.

Pisatelé a autoři psali bibli ve své době, kdy panovaly trochu jiné podmínky a zvyklosti, žili

v jiných zemích a mluvili a psali jiným jazykem než my dnes. A už i oni museli některé starší pasáže bible vykládat a kázat na ně, tedy **aktualizovat** do své přítomnosti. A přesně to děláme i my.

Kázání je výklad Písma, jde o jeho aktualizaci. Ptáme se po jeho smyslu, snažíme se zvěst Písma tlumočit dnešním jazykem do naší dnešní situace.

Představte si, že pod kazatelnou sedí různí lidé, mladí, staří, děti a rodiče, hodně vzdělaní a méně vzdělaní, jeden je z města, druhý z venkova, jeden bydlí v paneláku, druhý zase v rodinném domku, jednomu umřela nedávno žena nebo manžel, druhý je zase čerstvě po svatbě, jednom se narodilo dítě, druhým mohlo právě umřít, může tam sedět zcestovalý a znalý světa, druhý naopak nebyl nikde a nezná nic než rodné město, prostě mnoho lidí, mnoho životních příběhů, mnoho rozdílností, každý tam sedí se svým pohledem na svět a na život – a právě do této různorodosti míří kázání. Jde o to, zvěst Písma přetlumočit do těchto životních příběhů.

Kapitola o večeři Páně

Najdi deset rozdílů 😊:

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....
- 6.....
- 7.....
- 8.....
- 9.....
- 10.....

Otázky přímo na vás:

Jakou máte zkušenost s večeří Páně? Už jste o ní někdy vážně přemýšleli?

Zkuste si to na papír sami pro sebe formulovat.

Vypadá večeře Páně u vás v kostele podobně, jako v následujícím krátkém popisku?

Radostná hostina, fiktivní příběh č. 1

Malá skupinka převážně starších lidí stojí roztroušená v nepravidelném kruhu v temném, studeném a ztichlém kostele a spolu s nimi farář v černém taláru. Všichni jsou oblečení ve svátečních, v převážně tmavých a smutečních šatech. Nikdo nehledí na druhého, všichni zírají zarputile do podlahy kostela, bojí se zvednout oči. S vážným až tragickým výrazem očekávají faráře až přijde s chlebem a s kalichem vína. Farář odměřeným krokem postupuje od jednoho k druhému, lidé si od něj berou srandovně dvěma prsty se ztuhlými rysy ve tváři kostičku chleba nebo kalich s vínem (kalich je zašlý, starobylý a zároveň nevzhledný cínový pohár, podivná vykopávka z nějakého farního sklepení). Chvilě zbožného žvýkání kousku chleba či usrknutí vína. Atmosféra je tíživá, k nevydržení. Už aby byl konec. Konečně! Večeře Páně je dokonána, farář propouští lid, říká přitom nějaký verš z bible nesrozumitelným starobylým jazykem. Konečně přichází vysvobození a všichni si mohou sednout na svá místa, zmizet ve svých lavicích, každý sám pro sebe. Tak skončila radostná hostina, svatá večeře Páně, hostina Beránkova, stolování se vzkříšeným Kristem. A za chvíli skončí také celá bohoslužba, bohudíky.

Jedná se skutečně o radostnou hostinu?

Má takto večeře Páně vypadat? Nebo trochu jinak?

Porovnejte atmosféru z obrázků (viz výše) a atmosféru popsanou v krátkém popisku (Všechno, co vás napadne, si třeba napište na papír.)

Radostná hostina, fiktivní příběh č. 2

Skupina lidí stojí (popřípadě sedí) kolem velkého stolu na kterém je postaven kalich naplněný vínem, miska s chlebem a vedle leží otevřená velká bible. A protože jde o starý kostel je v něm trochu temno. Aby tma byla prosvícena, je prostor ozáren světly a zapálenou svíci, která také stojí na stole vedle bible. Od světla se line příjemná záře. Je vidět, že lidem na světle záleží a s přípravou prostoru si také dali práci. Skupinku tvoří lidé všech generací, staří i mladí, muži i ženy, děti i dospělí. Dívají se jeden na druhého, usmívají se, ale zároveň se tváří slavnostně – jde přece o slavnost. Tu a tam si ještě někteří podají ruce. Farář vezme misku s chlebem, ulomí kousek a podá jej vedle stojícímu. Ten stejně vyslouží chlebem svému sousedovi a tak to jde dál, celým

potkávali jeho. Byli to celníci, prostitutky, Ježíšovi učedníci a zbožní farizeové. Stačí se začíst do evangelia.

Před ukřižováním Ježíš slavil s učedníky pesachovou večeří, kterou židé slaví jako připomínku vysvobození z Egypta (Ex 12). Ježíš při té večeří ustanovil do budoucna večeří Páně. Při večeří vzal chléb, ukázal a dával učedníkům a řekl jim: toto je mé tělo, které se vydává na kříž za vás a za mnohé. A stejně tak i kalich s vínem označil za svou krev, kterou na kříži prolévá na odpuštění hříchů. Prikázal, aby večeří Páně učedníci nadále slavili, jako připomínku jeho ukřižování. Ale zároveň je ujistil, že je připraveno Boží království, které se již přibližuje a je již za dveřmi. V něm budou slavit společně hostinu v Božím království. Proto večeře Páně odkazuje i na tuto budoucí hostinu se vzkříšeným Kristem.

K zapamatování:

Večeří Páně připravil jedině sám Ježíš Kristus, když spolu učedníky, hříšníky a celníky stoloval u jednoho stolu a ustanovil při poslední večeří před ukřižováním. Církev pamětlivá jeho příkazu a ustanovení večeří Páně slaví nadále jako hostinu, na které je přítomen on vzkříšený Pán sám jako hostitel.

Církev není opuštěna

Církev však neslaví večeří Páně zde na zemi Ježíšem Kristem opuštěna. Vraťme se zpět k Novému zákonu: Ježíš Kristus se po svém vzkříšení zjevuje učedníkům, kteří se po jeho ukřižování rozprchli nebo se ustrašení skrývali. Vzkříšený Ježíš je opět shromažďuje a činí z nich svou církev. Z ustrašených učedníků se stávají apoštolové evangelia, slaví první bohoslužby v Jeruzalémě a vzkříšený Ježíš je uprostřed nich.

Čtete:

Vzkříšený Ježíš se zjevuje učedníkům a tvoří z nich církev, dává Ducha svatého.

Jan 20

19 Téhož dne večer - prvního dne po sobotě - když byli učedníci ze strachu před Židy shromážděni za zavřenými dveřmi, přišel Ježíš a postavil se uprostřed nich a řekl: "Pokoj vám." 20 Když to řekl, ukázal jim ruce a bok. Učedníci se zaradovali, když spatřili Pána. 21 Ježíš jim znovu řekl: "Pokoj vám. Jako mne poslal Otec, tak já posílám vás." 22 Po těch slovech na ně dechl a řekl jim: "Přijměte Ducha svatého. 23 Komu odpustíte hříchy, tomu jsou odpuštěny, a komu je neodpustíte, tomu odpuštěny nejsou."

Vzkříšený stoluje spolu s učedníky

Jan 21:

Potom se Ježíš opět zjevil učedníkům u jezera Tiberiadského. 2 Stalo se to takto: Byli spolu Šimon Petr, Tomáš, jinak Didymos, Natanael z Kány Galilejské, synové Zebedeovi a ještě dva z jeho učedníků. 3 Šimon Petr jim řekl: "Jdu lovit ryby." Odpověděli mu: "I my půjdeme s tebou." Šli a vstoupili na loď. Té noci však nic neulovili. 4 Když začalo svítat, stál Ježíš na břehu, ale učedníci nevěděli, že je to on. 5 Ježíš jim řekl: "Nemáte něco k jídlu?" Odpověděli: "Nemáme." 6 Řekl jim: "Hod'te síť na pravou stranu lodi, tam ryby najdete."

Hodili síť a nemohli ji ani utáhnout pro množství ryb. 7 Onen učedník, kterého Ježíš miloval, řekl Petrovi: "To je Pán!" Jakmile Šimon Petr uslyšel, že je to Pán, přehodil si plášť - byl totiž svlečen - a brodil se k němu vodou. 8 Ostatní učedníci přijeli na lodi - nebyli daleko od břehu, jen asi dvě stě loket - a táhli za sebou síť s rybami. 9 Když vstoupili na břeh, spatřili ohniště a na něm rybu a chléb. 10 Ježíš jim řekl: "Přineste několik ryb z toho, co jste nalovili!" 11 Šimon Petr šel a vytáhl na břeh síť plnou velkých ryb, bylo jich sto padesát tři; a ač jich bylo tolik, síť se neprotrhla. 12 Ježíš jim řekl: "Poďte jíst!" A nikdo z učedníků se ho neodvážil zeptat: "Kdo jsi?" Věděli, že je to Pán. 13 Ježíš šel, vzal chléb a dával jim; stejně i rybu. 14 To se již potřetí zjevil učedníkům po svém vzkříšení.

Emauští učedníci poznávají vzkříšeného, když láme chléb a podává jim ho.

Lukáš 24:

28 Když už byli blízko vesnice, do které šli, on jako by chtěl jít dál. 29 Oni ho však začali přemlouvat: "Zůstaň s námi, včera už je k večeru a den se schyluje." Vešel tedy a zůstal s nimi. 30 Když byl s nimi u stolu, vzal chléb, vzdal díky, lámal a rozdával jim. 31 Tu se jim otevřely oči a poznali ho; ale on zmizel jejich zrakům. 32 Řekli si spolu: "Což nám srdce nehořelo, když s námi na cestě mluvil a otvíral nám Písma?" 33 A v tu hodinu vstali a vrátili se do Jeruzaléma; našli jedenáct učedníků a jejich druhy pohromadě. 34 Ti jim řekli: "Pán byl opravdu vzkříšen a zjevil se Šimonovi."

K zapamatování:

Církev slaví večeři Páně, jako hostinu kolem jednoho stolu s přítomným a vzkříšeným Pánem Ježíšem Kristem. Při této slavnosti si církev připomíná a zpřítomňuje Ježíšovu oběť na kříži a zároveň tuto slavnost slaví jako předjímku budoucí hostiny s Kristem v království Božím.

Malá rekapitulace:

Mluvili jsem o tom, že Bohoslužba je setkání Boha a člověka. Mluvili jsme také o tom, že modlitba je naše lidská odpověď na Boží zavolání a povolání. Chtěli jsme tím říci, že bohoslužba je prostor, kde Bůh a my lidé spolu komunikují, kde vedeme společně rozhovor.

Také jsme si řekli, že jsme k tomuto setkání, k této komunikaci, k tomuto rozhovoru s Bohem pozváni. Bůh nám lidem chce tímto sloužit.

Ve večeři Páně se toto Boží pozvání odráží a vyjevuje nejostřeji a nejhmatalejší. Ježíš Kristus nás zve na hostinu. Ježíš Kristus, prostírá stůl, připravuje hody, zve nás ke stolu.

Jestli chceme pochopit Večeři Páně, pak musí začít právě tady, u Ježíše, jako hostitele.

☺ Pro ty kdo chtějí vědět víc:

Něco málo k názvu:

Pro tuto slavnost se vžilo mnoho názvů a tak je v tom trochu zmatek: *svatá eucharistie*, *svatá večeře Páně*, *lámání chleba*, *svaté přijímání*, *mše svatá*, *nejsvětější oběť*, *svátost (nejsvětější)*.

Krátké vysvětlení jednotlivých názvů.

“**eucharistie**” znamená doslova díkůvzdání, díkůvzdání Bohu za jeho stvořitelské dílo, za jeho dílo spásy a vykoupení, za jeho dílo posvěcení. Toto označení je velmi staré, a užívá se hlavně v římsko-katolické tradici, ale i v pravoslavné, anglikánské a starokatolické. Název je odvozen z děkovné modlitby, kterou Ježíš pronesl při ustanovení večeře (viz L 22, 19).

“**lámání chleba**”, v počátcích církve tak křesťané nazývali slavnost večeře Páně, připomínali tím, že Kristus při poslední večeři lámal chléb (Mt 26, 26; 1 K 11, 24); emauští učedníci poznali vzkříšeného Ježíše, když lámal chléb a podával jim ho (L 24, 30-35).

“**večeře Páně**” toto označení se vžilo v evangelických církvích. Tento název upomínka na večer před Ježíšovým ukřižováním, kdy Ježíš hostinu ustanovil

“**přijímání**” (lat. *communio*) doslova znamená vlastně účastenství, společenství. Tento název odkazuje k tomu, že večeře Páně je společenstvím s Kristem, a že samotná církev je společenstvím jednoho Kristova těla.

mše svatá: Eucharistie v římskokatolické tradici končí zvoláním (latinsky) “*Ite, missa est*” = “jděte, jste posláni”. Odtud *missa*, mše. Křesťané jsou tak posláni do světa podávat svědectví o Ježíši Kristu, tedy zvěstovat evangelium o jeho příběhu, o jeho spásném díle na kříži a vzkříšení.

My podle evangelické tradice budeme nadále užívat označení “svatá večeře Páně”. to ovšem neznamená, že ostatní názvy pokládáme za špatné či nepřiměřené. Vlastně všechny tyto názvy vyjadřují dohromady podstatu večeře Páně.

Kapitola o církvi

Bohoslužba je viditelným znamením společenství bratří a sester.

Co uvidíme kostele hned na první pohled? Lidi, kteří se sešli ke slavení bohoslužby. K bohoslužbě patří společenství. Jen těžko lze slavit bohoslužbu sám doma v obýváku. Nežijeme sami na opuštěném ostrově, takže by byla škoda se zavírat před druhými doma. Následujme Krista i v jeho výroku: “tam, kde dva neb tři se sejdou tam já jsem uprostřed nich”.

K zapamatování:

Viditelné znaky společenství církve při bohoslužbách:

společná modlitba

společné naslouchání čtení Písma svatého

společné slavení svaté večeře Páně.

Křesťané ovšem mají společenství i s těmi, kdo nejsou přítomni v kostele. K církvi, k Božímu lidu patří i ti, kteří z různých důvodů nejsou momentálně v kostele, ale k církvi potencionálně **patří všichni lidé bez rozdílu**, neboť Kristus se obětoval na kříži za všechny lidi. Například v pravoslavné tradici neexistuje žádné formální členství v církvi jako je tomu třeba v evangelické církvi, kde je každý zapsán ve sborové kartotéce. Pravoslavní křesťané tím vědomě vyjadřují myšlenku, že k církvi patří prostě všichni – již věřící nebo ještě nevěřící..

Boží milost překračuje všechny hranice, vnitřní i vnější překážky:

Lidé, kteří se scházejí k bohoslužbě si uvědomují, že Boží milost, která boží všechny hranice, a nic jí nezůstává skryto, se nabízí všem lidem bez rozdílu. Proto do bohoslužby patří: **“ohlášky”**, **“přímluvná modlitba”** a také **“sbírka darů”**.

Ohlášky:

Většinou to bývá chvíle, kdy mnozí “vypnou” pozornost. Možná z přesvědčení, že ohlášky jsou nejméně důležitá součást bohoslužby. Ohlášky slouží k budování sboru, církve, společenství bratří a sester v Kristu. Měly by v nich zaznít radosti i bolesti členů církve: *bude svatba, narodilo se dítě, rodině mají smutek, protože někdo zemřel*. Na toto všechno by se mělo v ohláškách pamatovat a náležitě ohlašovat. A nejen to, mělo by se také pamatovat na ostatní sbory a církve, vždyť i ony jsou součástí jednoho těla Kristova, jednoho Božího lidu. Třeba sousední sbor nebo církev může prožívat nějakou krizi nebo radost. V ohláškách bychom měli pamatovat na to, že nejsme jediní křesťané zde na zemi.

A poslední věc, ohlášky může oznamovat při bohoslužbách každý, kdo má něco na srdci. Nemusí se bát, že tato činnost je vyhrazena jen vyvoleným. Ohlášky jsou především služba druhým.

K zapamatování:

Do ohlášek patří radosti a starosti členů sboru i celého světa.

Přímluvná modlitba:

Na ohlášky navazuje přímluvná modlitba. Je to logické. Právě všechny starosti a radosti, které v ohláškách zaznějí se mají či mohou zahrnout do přímluvných modliteb. Nežijeme zde na zemi Bohem opuštěni, naopak všechny starosti a radosti předkládáme Bohu, prosíme o jeho pomoc a podporu.

K zapamatování:

Do veřejných přímluvných modliteb církev zahrnuje prosby za církev a za její jednotu, za spravedlnost a mír ve světě, za veřejné záležitosti, za nemocné, postižené a nemohoucí.

Malá ukázka:

Ohlášky:

Ohlašujeme, že bratr NN onemocněl těžkou nemocí a musel být proto převezen na dlouhodobou léčbu do nemocnice. Nemůže se z tohoto důvodu účastnit bohoslužeb. Prosím, pamatujme na něho přímluvných modlitbách.

Sestře NN se včera narodilo dítě, máme z toho velkou radost a vděčíme Pánu Bohu za dar života.
a tak dále...

Přímluvy:

Náš Pane, prosíme tě za našeho bratra, který je nemocni. Buď s ním této jeho těžké chvíli. Prosíme: Pane smiluj se.

Náš Pane, radujeme se z nového života, prosíme o jeho ochranu, k tobě voláme: Pane smiluj se.

Představte si, že připravujete sborové ohlášky na bohoslužby a přímluvnou modlitbu. Co by jste všechno zahrnuli a na co by jste pamatovali? Zamyslete se nad vaším běžným životem, vzpomeňte si na vaše známé a přátele, ale i všechny neznámé a také nepřátele, pokud nějaké máte. I vaše starosti a radosti mohou být zařazeny do společných bohoslužeb a přímluvných modliteb.

Zkuste si tuto možnost:

Ohlášky:

.....
.....
.....
.....

.....
Přímluvy:
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Sbírka – nepostradatelná součást bohoslužeb:

Občas se říká: *“Hlavně nemluvte o penězích. To se do kostela nehodí. To není zbožné. My nejsme jako oni, my se o peníze nestaráme, jako ti venku.”* Je to ale falešná představa. Naopak peníze patří ke křesťanství, k bohoslužbě, k víře. Jsou tu jako prostředek službě. Peníze mohou mnohým lidem pomoci. Proto sbírka má podstatné místo v bohoslužbě. Ukazuje, že víra v Boha, zvěstování evangelia má také svoji hmotnou a praktickou stránku.

K zapamatování:

Zvěst evangelia vede k pomoci lidem v nouzi.

Závěrečné doporučení zajímavé literatury

Pokud vás téma liturgie zaujalo a chcete se dozvědět více, pokud vás to skutečně neznudilo a neznechutilo a jste zvědavého ducha, pak není nic lepšího než sáhnout po zajímavé literatuře. Jsem si vědom, že v této malé příručce zůstalo mnoho nevysloveného a nedořešeného. S vírou nikdy nebudeme zcela hotovi a tajemství evangelia nekonečně přesahuje nejen ty nejobjemnější příručky, ale odvažuji se říci že i ten nejpronikavější lidský rozum. Ale to necht' je spíše výzvou ke hlubšímu studiu než rezignaci.

Nedejte se odradit možnou náročností uváděné literatury, vždyť studium může být na celý život.

literatura:

Heinz Schütte, Ekumenický katechismus I a II díl, Vyšehrad, Praha 2003 (připravuje se III. díl.)

Paul de Clerc, Moudrost liturgie a jak jí porozumět. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří, 2002

Pavel Filipi, Křesťanstvo. Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno, 1998

Pavel Filipi, Hostina chudých, Kalich, Praha 1991

František Kunetka, Slanost našeho vykoupení, nástin liturgické teologie, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří, 2003

Závěr

Tuto práci jsem rozvrhnul na dvě části. Úvod je věnován nástinu problematiky katecheze, konfirmační přípravy, konfirmace v souvislosti s bohoslužbou. Zastávám přesvědčení, že výuka katechetické látky je nevyhnutelně zasazena do bohoslužebného života církve. Vždyť víra je ze slyšení, ze slyšení zvěstovaného evangelia. A kde jinde se se zvěstovaným evangeliem člověk setká, než v bohoslužbě. Domnívám se, že bez důkladného seznámení konfirmandů s bohoslužbou a bez pozvání k aktivní účasti a prožívání bohoslužby, není katechetické činnosti zcela smysluplná. Je nepochybně nutné dětem a předkonfirmační mládeži umožnit zkušenost a vlastní prožitek (nebál bych se těchto výrazů) bohoslužby. To se nejen týká slyšení Písma svatého a kázání (ostatně s tím evangelická církev nemá problém, vždyť od útlého věku jsou děti s Písmem a jeho výkladem seznamovány) a modlitby. Problém však nastává v souvislosti s večeří Páně. S tou děti ani předkonfirmační mládež nemá prakticky žádné zkušenosti a zjistil jsem, že ani konfirmandi netuší, co vlastně večeře Páně (otázka je, zda to tuší mnozí dospělí). Příčiny vidím dvě: jednak se večeře Páně neslaví každou neděli, jak by měla, čímž se nenápadně odsunula na druhou kolej (ačkoli to nikdo vědomě nepřizná); v popředí stojí kazatelovo kázání. A za druhé nejsou děti a předkonfirmační mládež k večeři Páně připouštěni. Je položen důraz na intelektuální pochopení svátosti. Kladu si ovšem otázku, zda lze vůbec něco pochopit, když s tím není žádná zkušenost. Obojí příčiny se budou jistě řešit a už teď stojí v centru církevní diskuse nejen u nás (ČCE), ale i jiných církvích.

Pokus o předkonfirmační příručku jsem tedy koncipoval na základě přesvědčení, že katechetická látka má vycházet z dění v liturgii. Vycházím z běžné evangelické bohoslužby a tematizuji základní liturgické prvky. Domnívám se, že odkrytí těchto prvků a témat s nimi spojených povede k hlubšímu, snadnějšímu a živějšímu vstupu a pochopení tradiční katechetické látky jako je vyznání víry (Nicénum nebo Apostolikum), Písmo svaté, desatero, modlitba Páně, svátosti a dějiny církve. Těmito základním katechetickým látkám jsem se vyhnul s tím, že patří do konfirmační přípravy a přesahují rámec předkonfirmační přípravy. Ostatně tato předkonfirmační příručka je určena také těm, kteří mají již konfirmační přípravu za sebou a připravují se na konfirmační bohoslužbu.

Vedle textových, tradičně výkladových částí, jsem se problematiku snažil zpřístupnit i netradičními tzv. interaktivními metodami. Je na čtenářích, aby posoudili, do jaké míry se mi to povedlo, a zda to bylo šťastné řešení. Jsem si vědom velkých rezerv a nedostatků.

Seznam použité literatury:

- DE CLERC, PAUL. *Moudrost liturgie a jak jí porozumět*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002
Handbuch der Liturgik. Göttingen, Leipzig: Vandenhoeck & Ruprecht, 1995.
- CARMINE DI SANTE: *Židovská modlitba, k počátkům křesťanské liturgie*. OIKOYMENH, Praha 1995
Bible, Pisma starého a Nového zákona, ekumenický překlad, Praha 1985
Agenda Českobratrské církve evangelické I. a II. díl. Praha: Synodní rada českobratrské církve eanglické, 1983.
- Český misál pro neděle a význačné dny liturgického roku*. Praha: Česká katolická charita, 1980.